บทที่ 5

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

มะลิเป็นดอกไม้สัญญลักษณ์วันแม่แห่งชาติ มีความสวยงามและมีลักษณะพิเศษคือมีกลิ่นหอมชื่นใจมาก จึงมีการนำดอกมะลิมาใช้ประโยชน์ในการบูชาพระ และงานประดิษฐ์ต่าง ๆ มากมาย ประโยชน์ที่น่าจะส่งเสริมให้มีมากยิ่งขึ้น คือ งานประดิษฐ์ดอกไม้สดจากดอกมะลิ ดังตัวอย่างภาพที่ 13 – 15 เรื่องที่น่าส่งเสริมเป็นอย่างยิ่งอีกเรื่องหนึ่ง คือ อุตสาหกรรมการนำดอกมะลิมาสกัดทำหัวน้ำหอม ซึ่งถ้าหากสามารถทำได้จะเป็นประโยชน์อย่างสูงแก่ชาวเกษตรกรผู้ปลูกมะลิ และเป็นประโยชน์กับประเทศชาติด้วยในด้านการส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศมาลงทุนในประเทศไทย

จากการศึกษาต้นทุนและรายได้จากการปลูกมะลิ ได้อาศัยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในเดือนตุลาคม 2527 ถึงเดือนตุลาคม 2528 ผลของข้อมูลที่ได้พอสรุปได้ว่า (ตารางที่ 5.1, แผนภูมิที่ 5.1)

– ต้นทุนการปลูกมะลิในฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน เฉลี่ยไร่ละ 15,044.10 บาท 17,411.13 บาท 25,116.19 บาท ตามลำดับ ต้นทุนการปลูกมะลิเฉลี่ยต่อไร่ในฤดูฝนสูงสุด และส่วนแตกต่างนี้ส่วนใหญ่เกิดจากค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด เนื่องจากค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร (แผนภูมิที่ 3.7, 3.8) ของค่าพันธุ์และค่าวัสดุในการปลูก (ตารางที่ 3.8)

– สำหรับรายได้จากการปลูกมะลิ เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกมะลิในฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน เฉลี่ยไร่ละ 24,782.50 บาท 31,816.00 บาท และ 35,750.00 บาท ตามลำดับ (แผนภูมิที่ 3.11) จะเห็นว่ารายได้เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกมะลิในฤดูฝนสูงที่สุด สูงกว่าฤดูหนาวและฤดูร้อนเฉลี่ยไร่ละ 10,967.50 บาท และ 3,934.00 บาท ตามลำดับ การที่รายได้แตกต่างกันในแต่ละฤดูเพราะว่าราคาจำหน่ายและจำนวนผลผลิตในแต่ละฤดูแตกต่างกัน กล่าวคือ ราคาจำหน่ายโดยเฉลี่ยในฤดูหนาว

ฤดูร้อน ฤดูฝน ลิตรละ 57.50 บาท 24.25 บาท และ 32.50 บาท ตามลำดับ (แผนภูมิที่ 3.10) จำนวนมะลิที่เก็บได้โดยเฉลี่ยต่อไร่ ในฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน 431 ลิตร 1,312 ลิตร และ 1,100 ลิตร ตามลำดับ (แผนภูมิที่ 3.9)

– ส่วนอัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะลินั้น ถ้าพิจารณาในแง่อัตราผลตอบแทนค่าขาย (แผนภูมิที่ 4.1) การวัดสถานภาพรายได้ – ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร (แผนภูมิที่ 4.2) ในแง่เศรษฐกิจ (แผนภูมิที่ 4.3) ปรากฏว่า อัตราผลตอบแทนในฤดูร้อนสูงสุด รองลงมาคือฤดูหนาว และอันดับสามคือฤดูฝน ถ้าพิจารณาในแง่ผลตอบแทนการลงทุน (แผนภูมิที่ 4.1) อัตราผลตอบแทนในฤดูร้อนสูงสุด รองลงมาคือฤดูฝน และอันดับสามคือฤดูหนาว

เนื่องจากในฤดูหนาวมีผลผลิตน้อย มีอัตราผลตอบแทนในแง่ผลตอบแทนการลงทุนน้อยที่สุด จึงน่าที่จะศึกษาวิจัยว่าจะหาวิธีใดแก้ไขให้มะลิมีผลผลิตเพิ่มขึ้นในฤดูหนาว สำหรับในฤดูร้อนมะลิให้ผลผลิตสูงเกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าปัจจุบัน ถ้าหากรัฐบาลได้มีการช่วยส่งเสริมให้มีการลงทุนนำมะลิไปใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมสกัดทำหัวน้ำหอม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1 สรุปต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน ปีการเพาะปลูก 2527 - 2528

รายการ	หน่วย	ฤดูหนาว	ฤดูร้อน	ฤดูฝน
ราคาขายต่อลิตร	บาท	*57.50	24.25	32.50
ผลผลิตต่อไร่	ลิตร	432	*1,312	1,100
รายได้ทั้งหมด	บาท	24,782.50	31,816.00	*35,750.00
ต้นทุนทั้งหมด	บาท	15,044.10	17,411.13	*25,116.19
กำไร	บาท	9,738.40	*14,404.87	10,633.81
ราคาคุ้มทุนต่อลิตร	บาท	*34.91	13.27	22.83
อัตราผลตอบแทนในแง่การวัดความสามารถในการหากำไร				
- อัตราผลตอบแทนค่าจ้าง (ร้อยละของรายได้)	%	39.30	*45.28	29.74
- อัตราผลตอบแทนการลงทุน (ร้อยละของเงินลงทุน)	%	20.99	*31.05	22.92
- ระยะเวลาคืนทุน		1 ปี 4 เดือน	1 ปี 4 เดือน	1 ปี 4 เดือน
อัตราผลตอบแทนในแง่การวัดสถานภาพรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร				
- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม	%	*7	5	5
- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม	%	54	49	*66
- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม	%	61	55	*70
อัตราผลตอบแทนในแง่เศรษฐกิจ				
- อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก	%	64.74	*82.73	42.34
- อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก	%	75.81	*92.30	48.97

*ฤดูกาลที่มีค่าสูงสุด

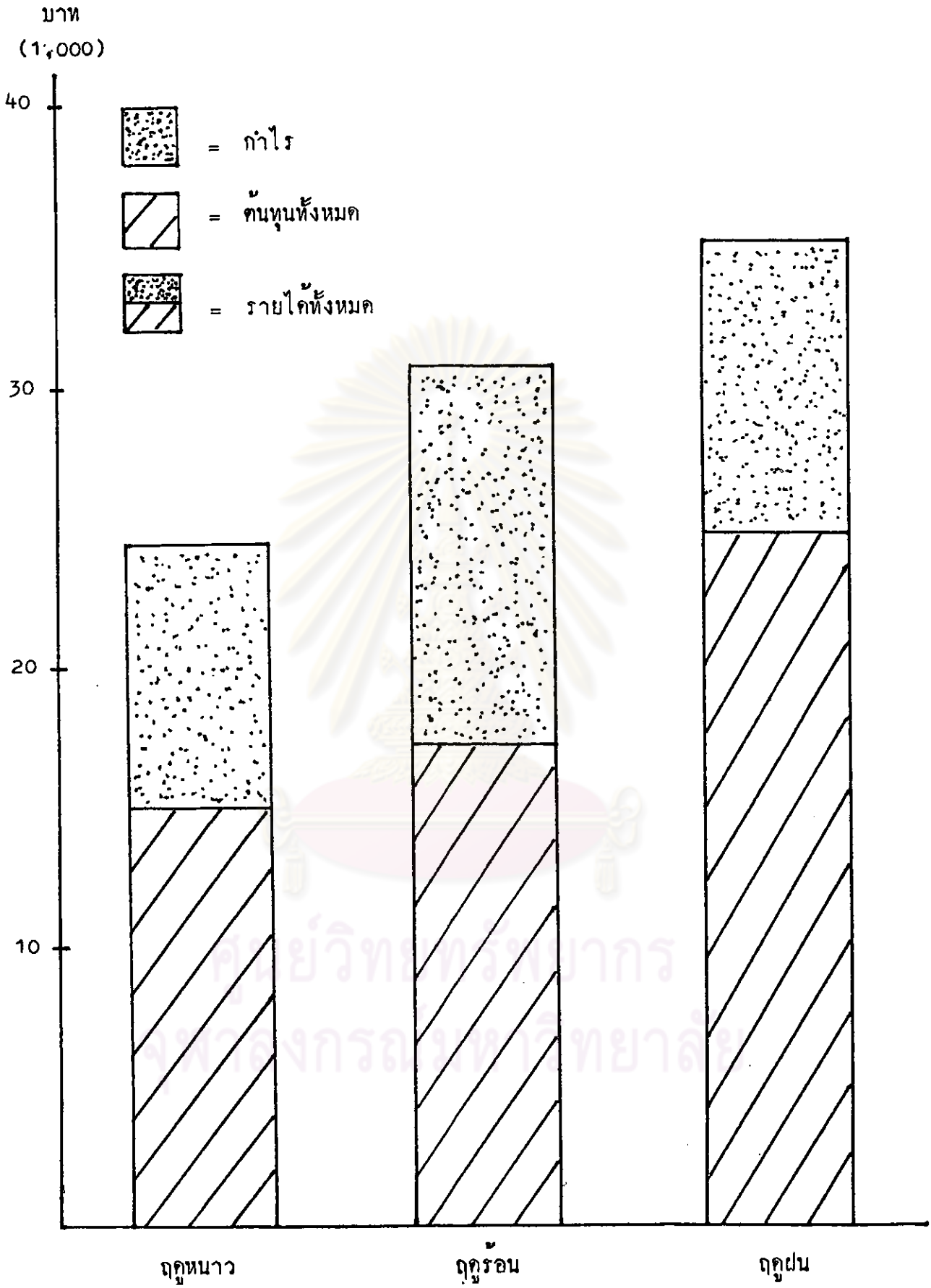

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงรายได้ ต้นทุน กำไร จากการปลูกมะลิใน ฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุนและรายได้จากการปลูกมะลิ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกษตรกรเขตหนองแขม ภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เขตกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และเขตนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ระหว่างเดือน ตุลาคม 2527 ถึงเดือน ตุลาคม 2528 พบว่าเกษตรกรมีปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสรุปปัญหาพร้อมทั้งข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านต้นทุนการผลิต

1.1 ต้นทุนค่าวัสดุการเกษตร ต้นทุนค่าวัสดุการเกษตรในส่วนที่เป็นค่ายาปราบศัตรูพืช เป็นต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายเงินสดสูงที่สุด เพราะเกษตรกรต้องใช้ยาซึ่งมีราคาแพง และใช้ในปริมาณที่มาก และเกษตรกรไม่มีความรู้ดีนักในเรื่องการใช้ยา นอกจากเชื่อคำโฆษณาและนำมาทดลองใช้ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินกว่าความจำเป็น

ข้อเสนอแนะ - เกษตรกรไม่ควรเชื่อคำโฆษณาใด ๆ มากนัก ควรพิจารณาสรรพคุณและคุณภาพของยาป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชก่อนซื้อ ศึกษาถึงวิธีการใช้และปริมาณที่ต้องใส่ให้เข้าใจและถูกต้อง หากไม่แน่ใจควรปรึกษาหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

- รัฐบาลควรควบคุมคุณภาพและราคาของยาป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนจัดหาเจ้าหน้าที่อย่างเพียงพอ เพื่อให้คำแนะนำและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาให้ถูกต้อง

1.2 ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจาก ผลผลิตจากการปลูกมะลิไม่สม่ำเสมอ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับการจ้างคนงานมาเก็บดอกมะลิ ถ้าจ้างคนงานไว้มาก ๆ ในช่วงที่ผลผลิตน้อยจะไม่มีงานให้ทำ ถ้าจ้างคนงานไว้น้อย ในช่วงที่ผลผลิตสูงก็จะไม่มีคนงานพอเพียงที่จะเก็บดอกมะลิ

ข้อเสนอแนะ - ควรจะหางานพิเศษอย่างอื่นที่เกษตรกรพอจะทำได้ในช่วงที่มะลิน้อย หรือช่วงที่ว่างจากงานเก็บมะลิหรืองานอื่น ๆ แล้ว เช่น งานประ

ดิษฐ์ดอกไม้สด ดอกไม้แห้ง งานฝีมือจักสาน หรืออื่น ๆ เป็นการเพิ่มรายได้และช่วยให้คนงานไม่ว่างงาน

- เกษตรกรควรจะใช้พื้นที่บางส่วนปลูกพืชล้มลุกที่ให้ผลผลิตในช่วงฤดูหนาว เช่น ต้นเบญจมาศ ต้นคาวเรือง ผักต่าง ๆ หรืออาจจะใช้วิธีปลูกพืชบางชนิดแซมในสวนมะลิ เช่น ต้นรัก ต้นสร้อยทอง เพื่อให้มีรายได้เป็นพิเศษในช่วงที่ว่างจากงานในสวนมะลิ

2. ปัญหาทางด้านการผลิต

2.1 ปริมาณผลผลิต ปริมาณผลผลิตในฤดูหนาวต่ำมาก และดอกมีลักษณะไม่สวยงาม โดยเฉพาะสวนมะลิที่มีอายุ 4-5 ปีแล้ว จะให้ผลผลิตน้อยมาก

ข้อเสนอแนะ - ควรจัดหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำแปลงทดลองการปลูกมะลิเพื่อหาวิธีแก้ไขการที่มะลิให้ผลผลิตน้อยในฤดูหนาว และทดลองหาพันธุ์ที่จะให้ผลดีที่สุด ให้ผลผลิตต่อไร่สูง และมีภูมิต้านทานโรคที่จะเกิดในท้องถิ่นนั้น

- เกษตรกรควรจะปลูกมะลิช่วงระยะเวลาประมาณ 3 - 3 ปีครึ่ง แทนการปลูกเป็นระยะเวลานานถึง 4 - 5 ปี

2.2 โรคและศัตรูพืช ชาวสวนมะลิมักประสบปัญหาเกี่ยวกับเชื้อราเกิดที่โคนต้นมะลิทำให้ต้นเหี่ยวตาย รักษาได้ยาก นอกจากนี้ยังมีศัตรูพืชอื่น ๆ ที่มาทำลายและก่อความเสียหายแก่มะลิอยู่เสมอ ดังนั้น ชาวสวนมะลิจึงต้องทำการพ่นยาเพื่อป้องกันและกำจัดโรคและศัตรูพืชเหล่านี้ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องโรคและศัตรูพืชต่าง ๆ ตลอดจนยาและวิธีการใช้ยาให้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ - ชาวสวนมะลิควรศึกษาวิธีการป้องกันและกำจัดโรคและศัตรูพืช ตลอดจนยาและวิธีการใช้ยาอย่างถูกต้อง จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์คอยให้คำแนะนำ

- การเลือกที่ดินสำหรับปลูกมะลิ ควรเป็นที่ดินร่วนซุย มีอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพร้อมเพรียง ดินที่ใช้ปลูกควรเป็นดินที่ไม่เคยปลูก

มะลิมาก่อน หรือถ้าเคยปลูกมาก่อนก็ควรปลูกพืชอื่นสลับก่อนจะใช้ปลูกมะลิ เพื่อให้ดินมีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ และต้นไม่เป็นโรคได้ง่าย

- เมื่อมีมะลิต้นใดที่สงสัยจะเป็นโรคให้ขุดออกและนำไปเผาทิ้งเสียทันที ก่อนจะปลูกทดแทนควรรดด้วยสารเคมี หรือยาที่ใช้ป้องกันกำจัดโรคได้ และนำดินจากที่อื่นซึ่งปลอดโรคมาใส่ในหลุมปลูกแทนดินเดิม

3. ปัญหาทางด้านการตลาด

3.1 ราคาขาดเสถียรภาพ และราคาต่ำมากในฤดูร้อน ราคามะลิในแต่ละวันไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงมากน้อยตามจำนวนมะลิที่มีในท้องตลาด แม้ในวันเดียวกัน ราคาก็ยังไม่เท่ากัน เกษตรกรจึงไม่แน่ใจว่าวันนี้จะขายได้ราคาเท่าใด พอคุ้มกับรายจ่ายในปัจจุบันหรือไม่ และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีส่งให้กับพ่อค้าคนกลางที่ปากคลองตลาด โดยไม่มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง อีกประการหนึ่งในฤดูร้อนปริมาณผลผลิตมากราคาจึงต่ำมากด้วย

ข้อเสนอแนะ - เกษตรกรควรจะมีสถานที่ขายเองที่ตลาดปากคลองตลาด หรือใช้วิธีรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการขายผลผลิต

- เนื่องจากในฤดูร้อนมะลิมีราคาต่ำมาก รัฐบาลจึงควรมีการส่งเสริมให้นำดอกมะลิไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ โดยเฉพาะการสกัดทำหัวน้ำหอม เพื่อว่าในฤดูร้อนซึ่งมีผลผลิตสูงจะได้มีราคาไม่ต่ำมาก เพราะว่าในอนาคต ถ้าการปลูกมะลิเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดี และวิธีการปลูกไม่ยากนัก เงินลงทุนก็ไม่สูง เกษตรกรปลูกมะลิมาก อาจจะทำให้เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาผลผลิตมากเกินความต้องการอย่างสูงและประสบผลขาดทุนได้

3.2 การส่งออก จากการสำรวจพบว่ามีการส่งดอกมะลิไปจำหน่ายต่างประเทศ แต่น้อยมาก

ข้อเสนอแนะ - รัฐบาลควรส่งเสริมเผยแพร่ให้ได้ทราบถึงประโยชน์ของดอกมะลิ ทางด้านความสวยงามและลักษณะพิเศษกลิ่นหอมชื่นใจ สามารถนำไป

ประดิษฐ์และประดับสิ่งต่าง ๆ ให้งดงามได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ชาวต่างชาติสนใจพากันมาติดต่อซื้อดอกมะลิไปใช้ในงานประดิษฐ์ ในโอกาสต่าง ๆ ในต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย